

Marian Cholewka

Official Number	P-0803
Rank	polski: kpt.pil./317 DM/ brytyjski: F/Lt
Date of birth	1915-03-30
Date of death	1984-11-26
Cemetery	Katowice, Sienkiewicza - cmentarz parafialny Wsp. 50.25, 19.02055556
Grave	sektor 10, grób nr 81
Photo of grave	
Country	Polska
Period	Okres powojenny

Source

Informacja i zdjęcia: Mateusz Kurek, Zdzisław Kluźniak, Włodzimierz Rożdżyński

Marian Cholewka

Urodził się 30 marca 1915 r. w Blanowicach k. Zawiercia w rodzinie maszynisty kolejowego Antoniego Cholewki i Michaliny z domu Gębka. Kilka lat po jego urodzeniu, rodzice przeprowadzili się do Strzemieszyc k. Dąbrowy Górniczej, gdzie zamieszkali na osiedlu kolejowym przy ulicy Piłsudskiego 48.

W roku 1922 Marian Cholewka rozpoczął edukację w szkole powszechnej im. Henryka Sienkiewicza w Strzemieszycach, skąd po czterech latach przeniósł się do Państwowego Gimnazjum im. Kazimierza Wielkiego w Olkuszu. Po ukończeniu sześciu klas olkuskiego gimnazjum, w roku 1932 pozytywnie zdał egzamin do Technicznych Zakładów Naukowych w Katowicach i został wpisany na listę uczniów tej szkoły. Jednocześnie wykorzystując przerwę wakacyjną, zaliczył sześciotygodniowy kurs Przysposobienia Wojskowego w Hermanicach k. Ustronia.

Pomimo płatnej edukacji w Śląskich Technicznych Zakładach Naukowych w Katowicach, Marian Cholewka rozwijał również swoje zainteresowania w dziedzinie lotnictwa. Między innymi w okresie wakacyjnym 1934 r. ukończył trzytygodniowy kurs szybowcowy w Katowicach oraz lotnicze Przysposobienie Wojskowe w Łodzi. W roku 1936 jako abiturient Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych zdał egzamin maturalny i zdobył zawód technika mechanika.

W okresie od 21 września 1936 r. do 3 stycznia 1937 r. uczestniczył w Dywizyjnym Kursie Podchorążych Rezerwy Piechoty w Katowicach, po którym stał się uczniem Szkoły Podchorążych Rezerwy Lotnictwa w Dęblinie. Ukończył ją w dniu 26 września 1937 r. z ogólnym wynikiem dobrym, otrzymując stopień kaprała podchorążego z cenzusem oraz przydział mobilizacyjny do 2. Pułku Lotniczego w Krakowie. Po powrocie do domu, podjął pracę w hutach Florian, a następnie Zgoda w Świętochłowicach, należących do Wspólnoty Interesów Górniczo-Hutniczych. W dniach od 21 lipca do 1 września 1938 r. przeszedł szkolenie rezerwy w 2. Pułku Lotniczym w Krakowie. Chcąc na stałe związać się z lotnictwem w dniu 2 lutego 1939 r. zgłosił się na kurs instruktorów pilotażu w Radomiu, który ukończył 26 kwietnia 1939 r. otrzymując jednocześnie etat na stanowisku instruktora w Szkole Pilotażu w Masłowie. Zbliżająca się wojna i ogłoszona w związku z tym mobilizacja sprawiła, że w dniu 30 sierpnia 1939 r. Marian Cholewka otrzymał przydział do Ośrodka Początkowego Wyszkożenia Pilotażu w Masłowie. Wkrótce razem z personelem szkoły został ewakuowany na południe i w dniu 17 września 1939 r. na rozkaz kpt. obs. Witolda Mariana Tregera przekroczył granicę polsko-rumuńską w Zaleszczykach.

Pierwszym miejscem postoju Mariana Cholewki w Rumuni był obóz dla internowanych żołnierzy w mieście Czerniowce, skąd udało mu się zbiec 19 września 1939 r. Już trzy dni później otrzymał paszport w Konsulacie Rzeczypospolitej Polskiej w Bukareszcie i z grupą lotników, w dniu 28 września 1939 r. wyjechał do Konstancy nad Morzem Czarnym, a następnie przez Eforie dotarł do portu w Balcic. Tam 15 października 1939 r. zaokrętował się na grecki statek "Aghios Nikolaos" płynący do Syrii. Na jego pokładzie, między innymi przez Istambuł i Cypr w dniu 21 października 1939 r. Marian Cholewka dotarł do Bejrutu, gdzie nazajutrz przesiadł się na statek "Ville de Strasbourg", płynący do Marsylii. Zła pogoda spowodowała przymusowy postój jednostki na Malcie w dniu 26 października. Kolejna przerwa w rejsie miała miejsce w dniu następnym, kiedy to "Ville de Strasbourg", zacumowała do portu w Tunisie, w którym kilka godzin oczekiwała na eskortę francuskiego kontrtorpedowca. W dniu 28 października, burza ponownie przerwała rejs; tym razem, "Ville de

Strasbourg" zatrzymał się na Sardynii. Dopiero wieczorem 29 października 1939 r. statek bezpiecznie dołączył do Marsylii, skąd nazajutrz Marian Cholewka, wraz z grupą lotników został przewieziony do bazy w Istr. Według jego relacji, wkrótce został przeniesiony do bazy Lyon Bron, skąd skierowano go na szkolenie pilotów. Po jego ukończeniu otrzymał awans na stopień podporucznika rezerwy oraz przydział do eskadry myśliwskiej. Z powodu kapitulacji Francji, nie zdążył już wykonać lotu bojowego.

Nie są znane szczegóły jego ewakuacji z Francji. Faktem jest, że po przybyciu do Wielkiej Brytanii otrzymał przydział do lotnictwa oraz numer służbowy P-0803. W dniu 1 września 1941 r. Marian Cholewka został awansowany na stopień porucznika, a pierwszą jednostką, do której go przydzielono była 6 Anti-Aircraft Cooperation Unit (6 A.A.C.U) [Oddziału Współpracy z Obroną Przeciwlotniczą], gdzie zameldował się 29 grudnia 1941 r. Wkrótce skierowano go na szkolenie do 58 Operational Training Unit w Grangemouth (58 OTU) [58 Oddział Wyszakolenia Bojowego]. Po ukończeniu kursu, w dniu 10 marca 1942 r. otrzymał przydział do 317 Dywizjonu Myśliwskiego. Jego pierwszym bojowym zadaniem, był lot na tzw. "wymiatanie", który wykonał w dniu 13 lipca 1942 r. nad Francją. Podczas drugiego lotu bojowego, uczestnicząc w operacji "Jubilee" nad Dieppe w dniu 19 sierpnia 1942 r., Marian Cholewka został ciężko ranny. Odłamek pocisku przeciwlotniczego roztrzaskał mu prawe ramię, jednak mimo poważnych obrażeń, pilot *na przemian tracąc i odzyskując przytomność z upływu krwi, zdołał powrócić do Francji. Opuścił podwozie lewą ręką, trzymając drążek sterowy między kolanami, zablokował podwozie nogą i wylądował idealnie w Lympe. Podkołował na płytę postojową, wyłączył silnik i stracił przytomność.* Według opinii lekarskiej odłamek spowodował *skomplikowane złamanie kości ramieniowej i górnej nasady kości przedramieniowej i łokciowej z zupełną utratą stawu łokciowego.* W rezultacie stałe ograniczenie funkcjonowania (działania) prawego ramienia. Stopień niezdolności 70%.

W trakcie długiej rekonwalescencji, Marian Cholewka został odznaczony Polową Odznaką Pilota, Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari nr 9617, Krzyżem Walecznych oraz po raz pierwszy Odznaką Honorową za Rany i Kontuzje. W dniu 1 marca 1943 roku otrzymał również awans na angielski stopień Flying Officer (F/O).

Po zakończeniu rehabilitacji, 10 marca 1944 r. przydzielono go do 6316 Echelon Operations Room, skąd 7 sierpnia 1944 r. został przeniesiony do 316 Dywizjonu Myśliwskiego. Dokładnie miesiąc później otrzymał stanowisko instruktora w 16 Service Flying Training School (16 S.F.T.S.) [Szkoła Podstawowego Pilotażu], skąd tuż przed zakończeniem wojny, 10 kwietnia 1945 r. przeniesiono go do 61 Operational Training Unit w Heston (61 OTU) [61 Oddział Wyszakolenia Bojowego]. W dniu 6 czerwca 1945 r. ponownie zmienił przydział, trafiając do 84 Group Support Unit RAF (84 G.S.U) [84 Grupy Wsparcia RAF], skąd już 13 czerwca 1945 r. powrócił do 317 Dywizjonu Myśliwskiego. W jednostce tej w dniu 1 stycznia 1946 r. doczekał awansu na polski stopień kapitana. Ponadto od dnia 22 lipca 1946 r. pełnił funkcję ostatniego adiutanta 317 Dywizjonu Myśliwskiego. W okresie tym, na podstawie Rozkazu Dowództwa Sił Powietrznych nr 20/46 z dnia 30 sierpnia 1946 r. po raz pierwszy odznaczono go Medalem Lotniczym. Wkrótce odznaczenie to otrzymał jeszcze trzykrotnie m.in. 30 września 1946 r. oraz podwójnie w dniu 26 listopada 1946 r.

Po namowach najbliższej rodziny, w dniu 22 lipca 1947 r. Marian Cholewka wrócił do rodzinnych Strzemieszyc. Kilka tygodni później wyjechał do

Warszawy, gdzie jego brat mjr Bogumił Cholewka, pełniąc służbę w Głównym Zarządzie Informacji Wojska Polskiego, kierował Oddziałem I, zajmującym się pracą agenturalno-operacyjną w organach Zarządu Sztabu Głównego Wojska Polskiego. Korzystając z protekcji brata, Marian Cholewka wprowadził się do jego służbowego mieszkania, mieszczącego się w budynku Ministerstwa Obrony Narodowej przy Alei Niepodległości nr 245. Wkrótce też podjął pracę w Centralnym Zarządzie Przemysłu Spożywczego.

W dniu 13 czerwca 1948 r. Marian Cholewka został aresztowany pod zarzutem szpiegostwa, w związku z sprawą por. pil. Władysława Śliwińskiego. Wkrótce do więzienia trafił również Bogumił Cholewka, oskarżony o przekazywanie bratu ściśle tajnych dokumentów. Po dwóch miesiącach brutalnych przesłuchiwań połączonych z torturami, Bogumił Cholewka zmarł w areszcie, natomiast Marian Cholewka został przeniesiony do więzienia na Mokotowie. W styczniu 1950 r. został zwolniony i wrócił do rodzinnego domu w Strzemieszycach, gdzie dowiedział się o śmierci ojca, który po aresztowaniu synów, znacznie podupadł na zdrowiu i wkrótce zmarł.

Po długotrwałych poszukiwaniach pracy, Marian Cholewka znalazł zatrudnienie w dyrekcji katowickich wodociągów, gdzie otrzymał etat pracownika biurowego. Ożenił się też z wdową po swoim bracie i wspólnie z rodziną zamieszkał w Katowicach na osiedlu Koszutka.

Kpt. pil. Marian Cholewka zmarł w Katowicach 26 listopada 1984 r. Został pochowany na cmentarzu parafialnym przy ulicy Sienkiewicza.

Opracowanie: Włodzimierz Rożdżyński